

VYBRANÁ TÉMATA

15/2010

PRIORITY BELGICKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ V OBLASTI VNĚJŠÍCH VZTAHŮ

Ing. Karel Hlaváček

srpen 2010

Obsah:

<i>Role předsednictví v oblasti vnějších vztahů po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost .2</i>	
<i>Španělské předsednictví v Radě EU: hodnocení.....</i>	<i>3</i>
<i>Belgické předsednictví v Radě EU: výhled</i>	<i>4</i>

Role předsednictví v oblasti vnějších vztahů po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost

Nové prvky v SZBP

Vstup Lisabonské smlouvy v platnost změnil způsob fungování SZBP a s ním i roli předsednictví. **Nové prvky v SZBP** zahrnují především:

- novou funkci „**vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku**“. Tato funkce v sobě integruje funkci současného Vysokého představitele pro SZBP, eurokomisaře pro vnější vztahy a předsedy Rady pro vnější vztahy. Vysoký představitel je zároveň místopředsedou Komise. Funkce by měla umožnit propojení SZBP a SBOP¹, které realizují členské státy a Rada, a vnějších politik Evropského společenství (společná obchodní politika, rozvojová politika a humanitární pomoc, smluvní vztahy), které implementuje Komise.
- novou funkci **stálého předsedy Evropské rady**. Ten je volen v Radě kvalifikovanou většinou na období 2,5 roku. **Evropská rada** se stává samostatnou institucí EU s vlastním rozpočtem. Ten bude spravovat Generální sekretariát Rady.
- novou instituci – **Evropskou službu pro vnější činnost** (EEAS – European External Action Service). Útvar bude podléhat Vysokému představiteli a bude se skládat z úředníků Komise, sekretariátu Rady a diplomatických pracovníků jednotlivých států.
- **právní subjektivitu EU** – tou dosud disponovala pouze Evropská společenství (ES) – nyní bude možno uzavírat smlouvy jménem EU, nikoli jménem ES a jeho členských států jako doposud. Delegace Evropské komise ve třetích zemích se stanou Delegacemi EU. Oprávnění EU jednat vlastním jménem se omezuje na oblasti vymezené v primárním právu.

¹ Společná bezpečnostní a obranná politika.

Role předsednictví

Zavedením dvou nových funkcí – vysokého představitele a stálého předsedy Evropské rady – byl **posílen komunitární prvek ve vnějších politikách EU**. Některé z funkcí předsednictví přešly od předsednictví k těmto funkcionářům.

Zasedání **Evropské rady** se nadále konají nejméně čtyřikrát ročně, svolává je ale stálý předseda Evropské rady, nikoli předsedající země. Stálý předseda by ale měl být v blízkém kontaktu s premiérem (resp. prezidentem) předsedající země.

Role předsednické země pak zůstane zachována v různých formátech zasedání **Rady**, ovšem s výjimkou Rady pro zahraniční věci (FAC). Tzv. GAERC – Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy, byla rozdělena na Radu pro všeobecné záležitosti² (General Affairs Council - GAC), složenou z ministrů pro evropské záležitosti a Radu pro zahraniční věci³ (Foreign Affairs Council - FAC), složenou z ministrů zahraničí. FAC přitom předsedá vysoký představitel, GAC předsedá premiér, resp. prezident předsednické země. GAC také připravuje zasedání Evropské rady, což dříve činila GAERC.⁴

Důsledky vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se utváří „za pochodu“, takže jejich plné zhodnocení bude možno provést až s větším časovým odstupem. **Dosavadní praxe** se začíná formovat tak, že předsednická země mizí jakožto vnější reprezentant EU: dřívější prohlášení předsednictví se změnilo v prohlášení vysoké představitelky, summitů se třetími zeměmi se zpravidla neúčastní zástupce předsednické země.⁵ Podle výroků představitelů dosavadních předsednictví se předsednická země stahuje i z utváření agendy SZBP; prohlášení deklamují pomocnou roli předsednictví v této oblasti.

Španělské předsednictví v Radě EU: hodnocení

Belgickému předsednictví v Radě EU předcházelo předsednictví Španělské. Španělsko se soustředilo především na:

- implementaci Lisabonské smlouvy;
- boj proti změně klimatu;
- posílení vztahů EU-Latinská Amerika a EU-Středomoří.⁶

² GAC se zabývá tématy, která překračují oblast jedné politiky (např. rozšíření, rozpočtové výhledy), zabývá se přípravou Evropské rady a koordinací činností ostatních formátů Rady.

³ FAC se zabývá především SZBP, zahraničním obchodem a rozvojovou spoluprací.

⁴ Viz materiál Úřadu vlády ČR „Když se řekne Lisabonská smlouva“, k dispozici [ZDE](#), Viz materiál ISIS Europe – European Security Review no. 37, únor 2007, k dispozici [ZDE](#), Přehled SZBP listopad a prosinec 2009.

⁵ Zástupci španělského předsednictví se např. účastnili pouze summitů organizovaných v Madridu (např. summit s Latinskou Amerikou).

⁶ Viz Přehled SZBP prosinec 2009.

Implementace Lisabonské smlouvy během španělského předsednictví pokračovala především snahami o vytvoření nového orgánu – EEAS. Původní plán na ustavení EEAS do konce dubna 2010 byl pozdržen neshodami vysoké představitelky Catheriny Ashtonové s Evropským parlamentem, který nakonec odsouhlasil znění rozhodnutí Rady o založení EEAS až 8. července 2010, tj. již za předsednictví belgického.⁷

Rozhodující globální fórum pro **boj proti změně klimatu** Kodaňská konference, hodnocená většinou jako neúspěch EU, se konala v prosinci 2009, tedy ještě před zahájením španělského předsednictví. Španělsko pak pokračovalo v tlaku na třetí země k přijetí závazků ohledně výše vypouštěných emisí. Změna klimatu se tak stala tématem na summitu EU-Latinská Amerika nebo EU-Kanada.

Během španělského předsednictví se konal summit EU-**Latinská Amerika**. V poslední době se podařilo prolomit dlouhodobé problémy při vyjednávání obchodních dohod: obchodní součást asociační dohody byla podepsána se Střední Amerikou, parafována byla dohoda s Peru a Kolumbií, vyjednávání byla obnovena i se sdružením Mercosur.⁸

Vztahy EU-**Středomoří** se Španělsku oživit nepodařilo. Summit Unie pro Středomoří, plánovaný na 7. června 2010, byl kvůli politickým neshodám (Izrael a arabské země) odložen a celý projekt Unie pro Středomoří nadále sklízí kritiku za nedostatečné výsledky svých aktivit.⁹

V oblasti **politiky rozšíření** Španělsko stálo u zahájení přístupových rozhovorů s Islandem (doporučení k zahájení rozhovorů dala Evropská rada na svém červnovém summitu), naopak se nepodařilo urychlit přístupový proces Turecka nebo FYROM, jejichž přiblížování k EU je nadále blokováno i kvůli bilaterálním sporům s členskými státy EU.

Belgické předsednictví v Radě EU: výhled

Belgie převzala od Španělska předsednickou pozici dne 1. července 2010. V oficiálním programu¹⁰ na prvním místě zmiňuje rozhodující roli stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele v oblasti vnějších politik; Belgie je chce podporovat. Belgický ministr obrany Pieter de Crem např. prohlásil, že role jeho země v oblasti SZBP a SBOP bude „velmi omezená“.¹¹ Mezi belgické priority v oblasti vnějších politik patří:

- implementace Lisabonské smlouvy;

⁷ Viz Přehled SZBP červenec 2010.

⁸ Viz Přehled SZBP květen 2010.

⁹ Viz Přehled SZBP červen 2010.

¹⁰ Program belgického předsednictví v Radě EU k dispozici [ZDE](#).

¹¹ Viz *Europolitics* 4009, 30. 6. 2010.

- boj proti změně klimatu;
- politika rozšíření.

Mezi očekávané události belgického předsednictví patří zejména začátek fungování **EEAS**. Její podoba již sice byla schválena EP i Radou, dosud ale nejsou určena pravidla pro zaměstnance, financování orgánu a rozpočet pro rok 2010. Předpokládá se, že EEAS by mohlo začít plně fungovat od 1. prosince 2010.¹²

Co se týká **boje proti změně klimatu**, očekává belgické předsednictví další globální kolo vyjednávání, které se bude konat v mexickém Cancúnu v termínu 29. listopadu – 10. prosince 2010. Předsednictví se chce držet nového přístupu EU, který spočívá v malých krůčcích, tj. EU již odmítá si stanovit jeden termín, který se pak stane rozhodujícím a nese s sebou vysoké riziko neúspěchu. Podle Europolitics tak EU neočekává od tohoto kola vyjednávání průlom v podobě právně závazné dohody. Tu je třeba očekávat až na konci roku 2011 na jednáních v Jižní Africe.¹³

V oblasti **politiky rozšíření** se bude Belgie snažit co nejvíce posunout kupředu vyjednávání s Chorvatskem; jako pravděpodobný termín ukončení chorvatských přístupových rozhovorů se ale jeví až začátek roku 2011.¹⁴ Předsednictví také bude tlačit na otevření přístupových rozhovorů s FYROM a bude se snažit alespoň udržet již tak pomalé tempo tureckého přístupového procesu.

Kromě těchto hlavních priorit zmiňuje belgické předsednictví také další body, jako např. rozvoj principu **strukturované spolupráce**¹⁵ v oblasti SBOP, **zdokonalení koordinace humanitární pomoci EU** či zvýšení **role EU v mezinárodních fórech**, zejména v rámci G20, kde je potřebné zlepšit koordinaci postojů členských zemí EU.

Mezi **významné události** v průběhu belgického předsednictví patří:

- summit ASEM (Asia-Europe Meeting) v říjnu 2010;
- summit OSN k Rozvojovým cílům tisíciletí v září 2010;
- summit EU-Afrika;
- summit s Indíí;
- summit s Ruskem;
- summit s Čínou;
- summit s Ukrajinou;

¹² Viz Europolitics 4023, 20. 7. 2010.

¹³ Viz Europolitics 4009, 30. 6. 2010.

¹⁴ Viz Přehled SZBP červenec 2010.

¹⁵ Princip strukturované spolupráce byl zaveden Lisabonskou smlouvou a umožní skupině států, jejichž vojenské prostředky splňují vyšší kritéria a které v této oblasti přijaly vyšší závazky, navázat bližší spolupráci. Tento princip má zajistit, aby státy, které mají zájem na budování těchto politik, nebyly bržděny státy, které k tomu ochotny nejsou.

Témata 15/2010

- summit s Jižní Koreou;
- summit s Brazílií.

Zdroj:

Programme of the Belgian Presidency of the EU Council, dostupný na:

http://www.eutrio.be/files/bveu/media/documents/Programme_EN.pdf